

START

MET VOORUITKIJKEN

Interview

Het ideale onderwijs is relevant en helpt studenten leren leuk te vinden

Interview: Maartje Nix

Noordhoff

Brengt je verder

Danny Mekić, succesvol ondernemer en expert op het gebied van technologie en innovatie, ging na 5 vwo uit frustratie van school. Toch werd hij toegelaten tot de universiteit en werd hij later zelfs gevraagd als universitair docent. Ook zat hij – als jongste lid ooit – in een adviescommissie voor het Minister van Onderwijs en gaf advies over technologie en innovatie en het stimuleren van ondernemerschap in het onderwijs.

In een online college in de virtual classroom van Noordhoff zette Danny Mekić zijn visie op digitalisering in het onderwijs uiteen. In onderstaand interview gaat hij dieper in op highlights uit dit college. De tips die hij daarbij geeft, helpen docenten hun vak terug te brengen naar de kern: kennisoverdracht, goede resultaten en het vergroten van de motivatie van studenten.

Je hebt het vwo niet afgemaakt. Wat is er gebeurd?

“Op het moment dat ik stopte met het vwo, had ik een groeiend bedrijf met een kantoor en personeel. Maar dat was vanuit school gezien niet relevant. In ons onderwijssysteem wordt vooraf gedefinieerde kennis in de hoofden van kinderen gestopt. En kort daarna wordt getoetst of die kennis daadwerkelijk in die hoofden is opgeslagen. Dat maakt dat leerlingen en studenten die naast school andere dingen doen – zoals ondernemers, kunstenaars, sporters – op hun gebied op hoog niveau presteren, maar slechte leerlingen zijn als je het vanuit het perspectief van de school bekijkt.

Dat was ook bij mij het geval; er was een kloof ontstaan tussen mij en school. Een aantal docenten hebben ervoor gezorgd dat ik lange tijd aan boord bleef. Zij waren bereid om mijn kennis op een andere manier te toetsen. Mijn docent Engels bijvoorbeeld. Toen ik destijds een complexe offerte moest uitbrengen in het Engels, mocht ik die als opdracht inleveren. Ik kreeg er feedback op en kreeg er een cijfer voor. Dat vond ik geweldig! Op die manier ontstond er een verbinding tussen wat voor school nodig was én voor mijn bedrijf!

Maar aan het eind van 5 vwo ging het mis. Om over te gaan moest ik een onvoldoende ophalen voor een keuzevak. Ik heb toen alles op alles gezet om voor de laatste toets van dat vak een goed cijfer te halen. Ik haalde een 6; het hoogste punt van de klas. Maar dat was niet genoeg, waardoor ik zou blijven zitten. Nog een keer 5 vwo doen zou voor mij killing zijn geweest. Ik zou me enorm verveeld hebben, want ik stond voor bijna alle andere vakken goed. Toen dacht ik: Als het op die manier moet, dan hoeft het voor mij niet.”

Tip 1

Toets de kennis en vaardigheden van je studenten op een manier die bij hen past.

Hoe had kunnen worden voorkomen dat jij vroegtijdig van school ging?

“Docenten hadden meer professionele ruimte moeten krijgen om mij een maatwerkoplossing te bieden. Ik zie in het onderwijs steeds een gevecht tussen het systeem en de professionals.

Wie terugkijkt op zijn schooltijd of studententijd, zal zien dat de mooie momenten altijd zijn gecreëerd door docenten. Het systeem is slechts een raamwerk dat zorgt voor structuur. Het systeem zou docenten moeten versterken bij het uitoefenen van hun vak. Nu gebeurt vaak het tegenovergestelde, docenten worden in het uitoefenen van hun vak beperkt door het systeem.

Tijdens mijn middelbare schooltijd werden docenten die mij wilden helpen afgeremd door het systeem. Ook waren er docenten die het moeilijk vonden mij te helpen, omdat ze wilden handelen binnen het systeem. Het onderwijs lijkt een speelbal geworden van politiek, belangenorganisaties en lobbyisten en van docenten wordt verwacht dat ze continu achter de systeemaanpassingen aanhollen. Maar docenten zijn experts in hun vak. Het systeem zou hen juist moeten versterken bij het uitoefenen daarvan.”

Tip 2

Eigenlijk meer een oproep aan docenten dan een tip: Pak de ruimte om te doen wat je wil doen. Het is beter om ontslagen te worden door het doen van het juiste dan dat je je hele leven lang als een dooie mus braaf doet wat het systeem van je verlangt, terwijl je diep van binnen weet dat het niet oké is wat je aan het doen bent.

Hoe ziet jouw ideale mbo-of hbo-opleiding eruit?

“Het ideale onderwijs is relevant en actueel en helpt studenten leren leuk te vinden. Ik heb meegewerkt aan de inrichting van de bacheloropleiding Entrepreneurship and Business Innovation op de Tilburg University – de enige opleiding in Nederland op het gebied van ondernemerschap én business-innovatie op universitair niveau. Daar zitten veel elementen in die ik in een opleiding graag terugzie. Voor studenten staat een bestaand bedrijf of een start up centraal. Alles wat ze doen is gerelateerd aan dit bedrijf. Dat maakt de opleiding meteen relevant, ook bij moeilijke vakken die gaan over businessmodellen, macro-economie, enzovoort.

Een veel gestelde vraag aan docenten is: waarom moet ik dit leren? Of: waarom moet ik dit doen? Daarom raad ik aan altijd op zoek te gaan naar manieren om lesstof of opdrachten relevant te maken.”

Tip 3

Zoek altijd manieren om je onderwijs relevant te maken voor de student.

Wat vind je nog meer belangrijk aan een mbo- of hbo-opleiding?

“Het tweede wat ik belangrijk vind is dat er een community wordt gebouwd rond een opleiding. Bij een hechte groep zie je de kracht van het collectief. In zo’n groep wordt samengewerkt en geleerd, en iedereen wordt daarin meegenomen, ook studenten die minder lekker in hun vel zitten of minder goed meekomen.

Verder vind ik het belangrijk dat de liefde voor leren bij studenten wordt aangewakkerd. We worden steeds ouder en de pensioenleeftijd schuift op. Bijna niemand zal heel zijn leven hetzelfde blijven doen. Er zal altijd een moment zijn dat iemand het roer omgooit, iets nieuws wil leren of moet bijscholen. Als je leren leuk vindt en weet wat er speelt, loop je in onze samenleving voorop.”

Tip 4

Wakker de liefde voor leren aan bij je studenten, zodat hun motivatie van binnenuit komt.

Hoe wakker je die liefde voor leren aan?

“Door de schoonheid van het vak te laten zien, wakker je de liefde voor leren aan. De docenten waaraan ik goede herinneringen heb, lieten regelmatig de leuke kanten van hun vak zien. Ik zal een voorbeeld geven. Ik had vroeger niet zoveel met de natuur. Maar mijn biologieleraar nam ons één keer per maand mee naar buiten, de natuur in. Eerst vond ik er niks aan, maar doordat we dat elke maand deden, ging ik steeds meer van de natuur houden. De docent leerde ons naar vogels kijken, raapte eens een blaadje op en dan gingen we daar naar kijken. Ik denk daar nog regelmatig aan terug.

Nog een voorbeeld dat ik nooit zal vergeten. Mijn scheikundedocent liet ons een proefje doen, waarbij we de kleurstof uit cola haalden. De cola bleek niet donkerbruin, maar had een vieze grijze kleur toen we de kleurstof eruit hadden gehaald. Ik weet nog hoe fascinerend ik dat vond. Natuurlijk heb je ook theoretische kennis nodig. Maar als je die koppelt aan een experiment of een ervaring, hoor je daar niemand over klagen!

Ik heb mezelf op school vaak afgevraagd waarom ik iets moest leren. Wat ik me toen niet realiseerde is dat naast het overdragen van kennis en inzichten, onderwijs ook een belangrijke rol speelt in het aanleggen van paden in je hersenen. Voordat je belangstelling gewekt is of voordat je iets werkelijk leuk gaat vinden, moet je een bepaald pad een aantal keren bewandeld hebben. Zoals meerdere keren een proefje doen of meerdere keren de natuur ingaan. De eerste keer dat ik naar een klassiek concert ging, vond ik de muziek verschrikkelijk! Maar nu geniet ik bijna dagelijks van klassieke muziek.”

Tip 5

Laat studenten de schoonheid van je vak zien. Niet één keer, niet twee keer, maar zo vaak als je kan!

Van welke nieuwe technologieën verwacht jij dat ze veel voor het onderwijs gaan betekenen?

“Een deel van mijn werk is mensen uit het hoofd praten dat ze een technologische oplossing nodig hebben. Vaak worden middelen als doel gezien, maar je moet je altijd eerst afvragen wat je doel is of wat je met een technologie wil bereiken. Als dat niet scherp is, is de kans groot dat je op een punt eindigt dat geen verbetering is. Er worden tegenwoordig over heel de wereld miljoenen apps gemaakt, terwijl we er op onze telefoon maar een beperkt aantal daadwerkelijk gebruiken. Ik denk daarom dat het misschien nog belangrijker is dat jonge mensen leren over de maatschappij waarin we leven dan over nieuwe technologieën. We hebben superspecialisten of generalisten nodig die goed weten wat zich in onze samenleving afspeelt en die de problemen goed in kaart kunnen brengen, zodat we daar goede, technologische oplossingen voor kunnen bedenken. En – om de cirkel rond te maken – generalist word je pas als je intrinsiek gemotiveerd bent, iets echt interessant vindt, nieuwsgierig bent en niet bang bent om te experimenteren en fouten te maken. We hebben dus nog wel een weg te gaan!”

Hoe kan technologie en digitalisering docenten helpen bij het inrichten van hun onderwijs?

“Als het gaat om digitalisering en onderwijs, kom je twee visies tegen. De eerste is dat docenten gaandeweg zullen worden vervangen door apparaten. Maar ik heb nog geen voorbeelden gezien die erop wijzen dat dat succesvol gaat gebeuren. De tweede visie is: we gaan technologie en digitalisering zo inzetten dat het docenten helpt hun werk beter te doen. Als dit je uitgangspunt is, moet je beginnen bij de vraag waar docenten behoefte aan hebben. Welke problemen komen zij tegen? Voor welke uitdagingen staan zij?

Je kunt nooit genoeg tijd besteden aan onderwijs geven, maar we kampen met een tekort aan docenten. Daarom zou ik willen beginnen met het minimaliseren van de tijd die docenten kwijt zijn aan dingen die niet direct bijdragen aan het onderwijs dat ze geven. Technologie kan daarbij helpen. Je kunt bijvoorbeeld met technologieën de hiaten van studenten opsporen. Op basis van die kennis kun je specifieke groepen studenten clusteren, die je maatwerk kunt bieden. In technologie die dat faciliteert zie ik veel toekomst.

Ik verwacht dat veel nieuwe technologieën docenten zullen helpen hun tijd, aandacht en interventies beter te richten, waardoor de wijze van onderwijs effectiever zal worden. Wat ik daarmee bedoel is dat je in het onderwijs altijd te maken hebt met groepen mensen, leerlingen of studenten, die niet allemaal hetzelfde zijn. Technologie kan helpen te begrijpen hoe je ieder individu beter onderwijs kunt geven door talenten te signaleren, te zien waar iemand nog een extra tandje bij moet zetten, maar ook door te leren welk specifiek soort onderwijs deze leerling of student het beste vooruit helpt. Ik denk dat technologie veel beter, sneller en nauwkeuriger in staat is om dit bij grote groepen leerlingen te doen, daar waar een docent gedwongen wordt om de beperkte tijd en aandacht te verdelen.”

Tip 6

Steek je energie zoveel mogelijk in de kern van je rol als docent: kennisoverdracht, goede resultaten en het vergroten van de motivatie van je studenten.

Mbo's, hbo's en universiteiten hebben ruim een jaar online lesgegeven. Gaan we straks op de oude voet verder of is er iets wezenlijks veranderd?

"Jezelf vastklampen aan alles online of alles offline lijkt mij per definitie niet goed. De vraag is: welke lessen hebben wij zelf geleerd in de periode dat we online hebben lesgegeven? Het is goed om de balans op te maken en te reflecteren op hoe het vóór deze coronaperiode ging en hoe het online lesgeven tijdens de coronapandemie is verlopen. Door te reflecteren kunnen we wellicht inspiratie opdoen voor het doorvoeren van een aantal veranderingen als we weer terug kunnen naar het 'oude normaal'."

Wat zou je docenten in deze tijd gunnen?

"Ik zou willen dat docenten zichzelf wat vaker op de eerste plaats zetten en wat meer voor zichzelf opkomen. Te vaak gebeurt het dat docenten overspannen raken en iets anders gaan doen. Het zou helpen als zij weer zeggenschap krijgen over hun vak en over de manier waarop zij dat inrichten. Dat komt het plezier in het docentenvak ten goede. Ten slotte is een blijde docent vaak ook een goede docent."

Hoe ziet ons onderwijs eruit over 10 jaar?

"Ongeveer zoals nu. Corona laat een erfenis achter, dus ik verwacht iets meer digitaal en online onderwijs en iets meer flexibiliteit. De vraag blijft hoe je studenten motiveert, zeker als ze in hun thuisomgeving onderwijs krijgen."

Wat ik hoop is dat we ons onderwijssysteem eens goed onder de loep nemen. In Nederland worden leerlingen gedoceerd op het niveau van de vakken waar ze het minst goed in zijn. Dat vind ik raar. Ik hoop dat we met elkaar in gesprek gaan over hoe we het onderwijs talent proof kunnen maken en ervoor kunnen zorgen dat leerlingen en studenten de vakken waar ze het beste in zijn kunnen volgen op het hoogste niveau. Dat zijn de vakken die zij het leukste vinden en de kans is groot dat ze daarmee later hun geld gaan verdienen of dat dat het vak zal zijn waarvoor ze later een nobelprijs krijgen!"

Tip 7

Heb oog voor wat je studenten van jou nodig hebben. Niet alleen studenten die jouw vak moeilijk vinden, maar juist ook studenten die uitblinken in jouw vak!